

МІЖРЕГІОНАЛЬНА
АКАДЕМІЯ УПРАВЛІННЯ ПЕРСОНАЛОМ

МАУП

**МЕТОДИЧНІ РЕКОМЕНДАЦІЇ
ЩОДО ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ СТУДЕНТІВ
з дисципліни
“БІРЖОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ”
(для бакалаврів)**

Київ
ДП «Видавничий дім «Персонал»
2011

МАУП

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Самостійна робота студентів є складовою навчального процесу, основним засобом опанування навчального матеріалу в час, вільний від обов'язкових навчальних занять.

Мета самостійної роботи студентів з дисципліни “Біржове право України” – сприяти засвоєнню в повному обсязі навчальної програми та формуванню самостійності як особистісної риси та важливої професійної якості, сутність якої полягає в умінні систематизувати, планувати та контролювати власну діяльність.

Завдання самостійної роботи полягає у засвоєнні відповідних знань, їх закріпленні та систематизації, а також їх застосуванні при виконанні практичних завдань. Самостійна робота забезпечує підготовку студентів до поточних аудиторних занять.

Зміст самостійної роботи студентів з дисципліни “Біржове право України” визначається навчальною програмою цієї дисципліни, а також цими методичними матеріалами.

Основними формами самостійної роботи студентів є:

- 1) опрацювання прослуханого лекційного матеріалу, обов'язкових і додаткових літературних джерел;
- 2) виконання домашніх завдань;
- 3) вивчення окремих тем або питань, передбачених для самостійного опрацювання;
- 4) підготовка до різних форм поточного контролю;
- 5) пошук та огляд літературних джерел за заданою проблематикою;
- 6) написання реферату за заданою проблематикою;
- 7) аналітичний розгляд наукових публікацій;

У процесі самостійної підготовки до практичних занять студенти повинні опрацювати прослуханий лекційний матеріал, всебічно розглянути зміст питань, що виносяться на заняття, опрацювати навчальну літературу, відповідні нормативно-правові акти. Перевірку засвоєння знань студенти здійснюють за допомогою питань для самоконтролю, які охоплюють основні положення, що підлягають самостійному засвоєнню студентами відповідно до кожної, передбаченої для самостійного вивчення теми дисципліни “Біржове право України”.

Поряд з питаннями для самоконтролю та практичними завданнями кожна тема, яка виносяться на самостійне вивчення, передбачає

Підготовлено викладачем кафедри фінансового та банківського права
I. А. Кабановою

Затверджено на засіданні кафедри фінансового та банківського права
(протокол № 6 від 21.01.09)

Схвалено Вченою радою Міжрегіональної Академії управління персоналом

Кабанова І. А. Методичні рекомендації щодо забезпечення самостійної роботи студентів з дисципліни “Біржове право України” (для бакалаврів). — К.: ДП «Вид. дім «Персонал», 2011. — 27 с.

Методичні рекомендації містять пояснювальну записку, тематичний план, зміст самостійної роботи з дисципліни “Біржове право України”, питання для самоконтролю, практичні завдання, тестові завдання для самоконтролю, а також список літератури.

© Міжрегіональна Академія
управління персоналом (МАУП), 2011
© ДП «Видавничий дім «Персонал», 2011

кілька тестових завдань для самоконтролю. Тестові завдання для самоконтролю складено відповідно до програми навчальної дисципліни “Біржове право України” для поточної перевірки знань студентів.

Виконання домашнього завдання з дисципліни “Біржове право України” має на меті закріплення та поглиблення теоретичних знань та вмінь студента з навчального матеріалу, винесеного на самостійне опрацювання.

Поряд із вивченням законодавства доречно вивчати і аналізувати також практику його реалізації, обставини і причини прийняття актів, які вивчаються, відношення до них практиків і громадськості. Обсяг об’єктів порівняльного вивчення повинен бути максимально вичерпним.

Практичні завдання, передбачені для кожної теми, що підлягає самостійному засвоєнню, включають підготовку до тематичних колоквиумів, а також написання рефератів і доповідей за заданими питаннями.

При підготовці до тематичного колоквиуму вивченню підлягають нормативно-правові акти у сфері регулювання фінансових відносин. Окрему увагу слід приділити засвоєнню рекомендованої основної та додаткової літератури за кожною темою, що передбачає самостійне вивчення.

Одним із важливих засобів у засвоєнні знань є написання рефератів. Написання реферату за заданою проблематикою необхідно починати з власного, добре продуманого вступу. У вступі визначається мета дослідження, з максимально можливою точністю встановлюються рамки теми, що підлягає розгляду, визначаються методи її дослідження. Він служить перехідним містком до основного дослідження. У ньому повинно бути відображено практичне і теоретичне значення теми.

В основній частині роботи мова повинна йти перш за все про зміст досліджуваної проблеми. Наслідком проведеного дослідження можуть бути пропозиції щодо національного законодавства у сфері фінансового регулювання. У цьому випадку необхідно дати чітке обґрунтування того, чому саме таке рішення є правильним.

Робота повинна завершуватись висновками.

Критерії оцінювання самостійної роботи студентів:

- оцінка “відмінно” — студент повно і всебічно розкриває питання теми, винесені на самостійне опрацювання, вільно оперує поняттями

і термінологією, демонструє глибокі знання джерел, має власну точку зору стосовно відповідної теми і може аргументовано її доводити;

- оцінка “добре” — загалом рівень знань студента відповідає викладеному вище, але мають місце деякі упущення при виконанні завдань, винесених на самостійне опрацювання, обґрунтування неточні, не підтверджуються достатньо обґрунтованими доказами;

- оцінка “задовільно” — студент розкрив питання, винесені на самостійне опрацювання, у загальних рисах, розуміє їх сутність, намагається робити висновки, але при цьому припускається грубих помилок, матеріал викладає не логічно і не самостійно;

- оцінка “незадовільно” — студент не в змозі дати відповідь на поставлене запитання або відповідь неправильна, студент не розуміє сутності питання, не може зробити висновки.

ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН
дисципліни
“БІРЖОВЕ ПРАВО УКРАЇНИ”

№ пор.	Назва змістового модуля і теми	Лекції	ПЗ	Сам. роб.
	Змістовий модуль I. Загальні положення біржового права			
1	Поняття й правова основа торгово-біржової діяльності	4	2	14
2	Правовий статус товарної біржі	4	2	14
	Змістовий модуль II. Організація біржової діяльності			
3	Управління торгово-біржовою діяльністю	4	2	14
4	Біржова торгівля	4	2	14
5	Біржові угоди	4	2	14
Разом годин: 108				

ЗМІСТ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ
з дисципліни
“БЮДЖЕТНЕ ПРАВО УКРАЇНИ”

Змістовий модуль I. Загальні положення біржового права

Тема 1. Поняття й правова основа торгово-біржової діяльності

1. Торгово-біржова діяльність: поняття, цілі й ознаки.
2. Умови здійснення торгово-біржової діяльності.
3. Методи й принципи регулювання торгово-біржової діяльності.
4. Правова основа торгово-біржової діяльності.
5. Історія становлення й розвитку торгово-біржової діяльності в Україні та інших країнах.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему: “Історія виникнення та розвитку бірж”.
2. Підготувати реферат на тему: “Етапи розвитку біржової діяльності”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Поняття “торгово-біржова діяльність” на законодавчому рівні закріплено у:

- Господарському кодексу України;
- Законі України “Про товарну біржу”;
- Державному класифікаторі України ГК 009–96 “Класифікація видів економічної діяльності”;
- наказі Державного комітету України по стандартизації, метрології й сертифікації від 22 жовтня 1996 р. № 441.

2. Ознакою торгово-біржової діяльності є:

- здійснення товарною біржею;
- здійснення суб’єктом господарювання;
- носить комерційний характер;
- носить некомерційний характер;
- має на меті організацію та регулювання біржової торгівлі;
- має на меті організацію біржових торгів.

3. Вимоги до приміщення для персоналу товарної біржі:

- наявність окремого приміщення — не менше ніж 30 кв м корисної площі;
- наявність окремого приміщення — не менше ніж 40 кв м корисної площі;
- наявність окремого приміщення — не менше ніж 50 кв м корисної площі;
- наявність мережі Інтернет.

4. Вимоги до приміщення біржі для проведення торгів:

- наявність приміщення площею не менше ніж 80 кв м;
- наявність приміщення площею не менше ніж 100 кв м;
- наявність приміщення площею не менше ніж 120 кв м;
- наявність електронного табло або інших засобів оперативного висвітлення біржової інформації;
- наявність засобів факсимільного зв’язку;
- наявність мережі Інтернет.

5. Висновок про відповідність видається товарній біржі при виконанні наступних умов:

- наявність відповідної ліцензії;
- наявність не менше ніж 5 ліній міського і міжміського телефонного зв’язку;
- наявність не менше ніж 10 ліній міського і міжміського телефонного зв’язку;
- наявність власних і притриманих до них коштів не менше ніж 100 тис грн;
- наявність не менше ніж 5 осіб, які є членами біржі, діяльність яких передбачена законодавством;
- наявність не менше ніж 10 осіб, які є членами біржі, діяльність яких передбачена законодавством;
- наявність органів управління й контролю, визначених законодавством.

6. Документи для отримання Висновку про відповідність товарної біржі розглядаються:

- протягом 15 робочих днів від дня надання;
- протягом місяця від дня надання;
- протягом 45 робочих днів від дня надання;

- протягом двох місяців від дня надання;
- не більше 60 днів від дня надання.

7. Висновок про відповідність товарної біржі дійсний протягом:

- двох років з моменту його видачі;
- трьох років з моменту його видачі;
- чотирьох років з моменту його видачі;
- п'яти років з моменту його видачі.

8. Підстави призупинення Висновку про відповідність товарної біржі:

- подання заяви товарною біржею про призупинення Висновку;
- систематичне порушення (два і більше разів) товарною біржею власних Правил біржової торгівлі;
- відсутність практики обслуговування угод купівлі-продажу сільськогосподарської продукції та продовольства протягом шести місяців від моменту отримання Висновку;
- ліквідація товарної біржі;
- погіршення умов Порядку надання товарній біржі Висновку про її відповідність вимогам.

9. Підстави анулювання Висновку про відповідність товарної біржі:

- заява біржі;
- систематичне порушення (два і більше разів) товарною біржею власних Правил біржової торгівлі і біржового арбітражу;
- відсутність практики обслуговування угод купівлі-продажу сільськогосподарської продукції та продовольства протягом шести місяців від моменту отримання Висновку;
- виявлення відсутності котирування цін та визначення граничних цін на біржових торгах чи порушення інших вимог щодо її діяльності та чинного законодавства;
- неусунення причин, зазначених у повідомленні про призупинення, протягом шести місяців з дня закінчення терміну, визначеного для їх усунення;
- ліквідація товарної біржі;
- погіршення умов Порядку надання товарній біржі Висновку про її відповідність вимогам.

Література [1–3; 10–13; 20; 24; 30; 33; 45]

Тема 2. Правовий статус товарної біржі

1. Поняття й види товарних бірж.
2. Організаційно-правова форма товарної біржі.
3. Порядок створення й реєстрації товарної біржі.
4. Функції, права й обов'язки товарної біржі.
5. Майнова основа діяльності товарної біржі.
6. Господарсько-правова відповідальність товарної біржі.

Практичні завдання

1. Підготувати доповідь на тему: “Організаційно-правова форма товарної біржі”.
2. Підготувати реферат на тему: “Види товарних бірж”.
3. Підготувати реферат на тему: “Функції товарної біржі”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Поняття товарної біржі на законодавчому рівні закріплено у:

- Господарському кодексу України;
- Законі України “Про товарну біржу”;
- Державному класифікаторі України ГК 009–96 “Класифікація видів економічної діяльності”;
- наказі Державного комітету України по стандартизації, метрології й сертифікації від 22 жовтня 1996 р. № 441.

2. Види бірж залежно від виду біржового товару:

- товарні;
- реального товару;
- товарно-сировинні;
- ф'ючерсні;
- валютні;
- фондові;
- біржі праці.

3. Види бірж залежно від форми участі відвідувачів торгів:

- універсальні;
- спеціалізовані;
- відкриті;
- закриті;
- змішані.

4. Види бірж залежно від номенклатури товарів:

- універсальні;
- відкриті;
- спеціалізовані;
- закриті;
- вузькоспеціалізовані;
- змішані.

5. Види бірж залежно від об'єкта продажу:

- біржі реального товару;
- універсальні;
- ф'ючерсні;
- спеціалізовані;
- опціонні;
- змішані.

6. Товарна біржа як особливий суб'єкт господарювання:

- надає послуги в укладенні біржових угод;
- проводить біржові торги;
- виявляє попит і пропозиції на товари;
- встановлює цінові обмеження;
- виявляє попит на товарні ціни;
- звільняється від сплати податку на прибуток;
- вивчає, упорядковує товарообіг і сприяє пов'язаним з ним торговельним операціям.

7. Товарна біржа здійснює свою діяльність за принципами:

- рівноправності учасників біржових торгів;
- пропорційного поділу прибутку між учасниками;
- публічного проведення біржових торгів;
- застосування вільних (ринкових) цін;
- встановлення цінових обмежень.

8. Засновниками і членами товарної біржі не можуть бути:

- органи державної влади;
- органи місцевого самоврядування;
- громадські організації;
- державні і комунальні підприємства, установи та організації;
- політичні партії;
- іноземні громадяни.

9. В угоді про заснування товарної біржі повинно бути визначено:

- порядок створення товарної біржі;
- назва товарної біржі;
- склад засновників товарної біржі;
- обов'язки засновників товарної біржі;
- права засновників товарної біржі;
- вид спеціалізації товарної біржі;
- розмір і строки сплати пайових, вступних і періодичних внесків.

10. При державній реєстрації товарної біржі подаються наступні документи:

- заява засновників товарної біржі;
- заповнена реєстраційна картка на проведення державної реєстрації;
- копія угоди засновників про створення товарної біржі;
- інформація про ділову репутацію засновників товарної біржі;
- два екземпляри статуту товарної біржі;
- документ, що підтверджує сплату реєстраційного збору за проведення державної реєстрації;
- інші документи, які вимагатиме державний реєстратор.

11. У статуті товарної біржі визначається:

- найменування та місцезнаходження біржі;
- склад засновників;
- склад Наглядової ради біржі;
- предмет і цілі діяльності біржі;
- організаційна структура біржі;
- порядок прийняття у члени біржі та припинення членства;
- правила біржової торгівлі.

12. Класифікація функцій товарної біржі:

- обов'язкові;
- довільно-обов'язкові;
- необов'язкові;
- довільні;
- організаційні;
- арбітражні.

13. Права товарної біржі:

- встановлювати відповідно Закону й чинного законодавства України власні правила біржової торгівлі й біржового арбітражу;
- створення умов для проведення біржової торгівлі;
- розробляти з урахуванням державних стандартів власні стандарти й типові контракти;
- регулювання біржових операцій;
- встановлювати вступні й періодичні внески для членів біржі, плату за послуги, які надаються біржею;
- регулювання цін на товари, які допускаються до обігу на біржі;
- збирання, обробка й поширення інформації, пов'язаної з кон'юнктурою ринку.

14. Обов'язки товарної біржі:

- встановлювати відповідно Закону й чинного законодавства України власні правила біржової торгівлі й біржового арбітражу;
- створення умов для проведення біржової торгівлі;
- розробляти з урахуванням державних стандартів власні стандарти й типові контракти;
- регулювання біржових операцій;
- встановлювати вступні й періодичні внески для членів біржі, плату за послуги, які надаються біржею;
- регулювання цін на товари, які допускаються до обігу на біржі;
- збирання, обробка й поширення інформації, пов'язаної з кон'юнктурою ринку.

Література [1–3; 10; 13; 14; 21; 33–36; 48]

Змістовий модуль II. Організація біржової діяльності

Тема 3. Управління торгово-біржовою діяльністю

1. Правова основа й форми управління торгово-біржовою діяльністю.
2. Організаційна структура товарної біржі.
3. Компетенція органів управління товарної біржі.
4. Управління торгово-біржовою діяльністю в інших країнах.

Практичні завдання

Підготувати реферат на тему: “Повноваження органів управління біржею”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Управління діяльністю товарних бірж здійснюється у наступних формах:

- державне управління;
- місцеве управління;
- самоврядування;
- організаційне управління.

2. До суспільної структури товарної біржі належать:

- загальні збори засновників товарної біржі;
- загальні збори членів товарної біржі;
- біржовий комітет;
- арбітражна комісія;
- ревізійна комісія.

3. Умовно стаціонарна структура товарної біржі може бути розділена на:

- підрозділи зі спеціальними повноваженнями;
- виконавчі (функціональні) підрозділи;
- організаційні підрозділи;
- спеціалізовані підрозділи;
- контролюючі підрозділи.

4. До компетенції загальних зборів членів біржі належать:

- затвердження статуту і внесення до нього змін і доповнень;
- розгляд і затвердження правил, періодичності й регламенту проведення загальних зборів та інших біржових зборів;
- розгляд скарг і заяв на роботу ради директорів, генерального директора, президента біржі;
- прийом на роботу й звільнення співробітників підрозділів біржі;
- визначення розмірів вступного й щорічних членських внесків;
- розгляд і вирішення питань про виключення й прийняття членів біржі;
- представництво біржі в державній та іншій організаціях з усіх справ біржі.

5. До компетенції біржового комітету належать:

- контроль за діяльністю правління біржі;
- розпорядження фінансовими коштами та іншим майном біржі;
- представництво біржі у державній та іншій організаціях з усіх справ біржі;
- призупинення діяльності членів біржі, які порушили її правила;
- прийом на роботу й звільнення співробітників підрозділів біржі;
- установлення розміру й форм оплати праці найманих робітників, а також розвиток виробничо-технічної бази біржі;
- здійснення контролю за дотриманням правил біржової торгівлі його учасниками.

6. До компетенції правління біржі належать:

- поточне управління відділами біржі;
- визначення розмірів вступного й щорічних членських внесків;
- прийом на роботу й звільнення співробітників підрозділів біржі;
- розпорядження фінансовими коштами та іншим майном біржі;
- організація публікацій біржової комерційної інформації, реклами діяльності біржі;
- організація перевірки відповідності стандартам зразків продукції, яка реалізується на біржі;
- установлення розміру й форм оплати праці найманих робітників, а також розвиток виробничо-технічної бази біржі.

Література [1–3; 5; 10–13; 15; 18; 21; 28; 30; 33; 36; 45; 46]

Тема 4. Біржова торгівля

1. Поняття та форми біржової торгівлі. Правила біржової торгівлі.
2. Біржові торги: поняття, принципи, порядок проведення.
3. Правовий статус учасників біржової торгівлі.
4. Правовий режим електронної біржової торгівлі.

Практичні завдання

1. Підготувати реферат на тему: “Основні принципи біржових торгів”.

2. Підготувати доповідь на тему: “Порядок проведення біржових торгів на провідних товарних біржах України”.
3. Підготувати реферат на тему: “Електронні торгівельні системи та їх застосування у біржовій торгівлі”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Основні ознаки біржової торгівлі:

- предметна концентрація;
- персональна концентрація;
- територіальна концентрація;
- “професійна” концентрація;
- наявність специфічних ознак юридичної особи;
- періодичність проведення біржових торгів.

2. Форми біржової торгівлі:

- електронна система торгів;
- ф'ючерсна біржова торгівля;
- змішана форма проведення торгів;
- біржова торгівля реальним товаром.

3. У Правилах біржової торгівлі повинні бути закріплені наступні положення:

- час і місце проведення торгів;
- склад учасників біржової торгівлі й сукупність вимог, які висуваються до них;
- список маклерів біржі;
- порядок здійснення й реєстрації біржових контрактів;
- порядок визначення й розмір плати за користування послугами біржі;
- перелік документів, які подаються для участі в торгах;
- відповідальність учасників торгів і працівників біржі за невиконання правил біржової торгівлі.

4. Правила біржової торгівлі затверджуються:

- правлінням біржі;
- біржовим комітетом;
- загальними зборами членів біржі;
- державними органами, які здійснюють контроль за біржовою діяльністю.

5. На товарній біржі забороняються:

- купівля-продаж товарів (контрактів) однією особою безпосередньо або через підставних осіб з метою впливу на динаміку цін;
- висунення на купівлю-продаж товарів (контрактів) за цінами вище (нижче) біржових котирувань;
- будь-які погоджені дії учасників біржової торгівлі, які мають своєю метою або можуть призвести до зміни чи фіксації поточних біржових цін;
- придбавати частину товару від загальної кількості пропозиції;
- поширення неправдивих відомостей, що можуть призвести до штучної зміни кон'юнктури.

6. Чи можуть додатково затверджуватись на біржах Правила біржової торгівлі й з окремих видів операцій?

- ні, на кожній біржі мають бути тільки одні Правила біржової торгівлі;
- так, можуть;
- можуть, але тільки Правила біржової форвардної торгівлі;
- можуть, але тільки Правила біржової ф'ючерсної торгівлі.

7. Основні етапи біржових торгів:

- подання заявок на участь у торгах;
- підготовка біржових торгів;
- безпосереднє проведення торгів;
- підписання угод за результатами торгів.

8. Основні групи учасників біржової торгівлі:

- представники органів влади, які контролюють роботу біржі;
- учасники біржової торгівлі, які мають право укладати біржові угоди;
- представники біржі, які організують укладання угод і контролюють хід ведення біржових торгів;
- технічний персонал біржі.

9. Біржові операції дозволяється здійснювати:

- членам біржі;
- брокерам;
- маклерам;
- представникам біржового комітету (за дорученням).

10. Членами товарної біржі можуть бути:

- засновники біржі;
- брокери, зареєстровані на біржі;
- маклери, зареєстровані на біржі;
- вітчизняні та зарубіжні юридичні і фізичні особи, прийняті до членства згідно статуту;
- комунальні підприємства;
- будь-які фізичні чи юридичні особи, які подали заявки на участь у торгах.

11. Права члена товарної біржі:

- здійснювати біржові операції на біржі та одержувати за це винагороду;
- брати участь у вирішенні питань діяльності біржі, обирати і бути обраним до її керівних органів;
- скликати загальні збори членів біржі;
- здійснювати всі управління, що випливають із сплати пайового або вступного внеску;
- самостійно надавати послуги біржі;
- користуватися всіма послугами біржі.

12. Обов'язки члена біржі:

- додержуватись статуту біржі, біржових правил торгівлі;
- нести відповідальність всіма своїми активами за свою діяльність;
- сплачувати членські внески;
- вести облік здійснюваних угод за формою, визначеною правилами біржової торгівлі;
- приймати активну участь у біржових торгах;
- подавати необхідну інформацію контролюючим органам біржі;
- не розголошувати конфіденційні відомості та комерційну таємницю про діяльність біржі.

13. Кількість брокерів кожної товарної біржі визначається:

- правлінням біржі;
- біржовим комітетом;
- загальними зборами членів біржі;
- державними органами, які здійснюють контроль за біржовою діяльністю.

14 Брокерам забороняється:

- розголошувати комерційні таємниці щодо здійснюваних за їх участю біржових операцій клієнтів;
- пересвідчитися у наявності та якості запропонованого товару;
- пересвідчитися у платоспроможності покупця;
- пропонувати альтернативні умови контрактів;
- одночасно обслуговувати двох або більше клієнтів;
- одночасно обслуговувати двох або більше клієнтів, інтереси яких суперечать.

15. До осіб, які організують укладання біржових угод, належать:

- брокери;
- маклери;
- помічники маклера;
- співробітники розрахункової групи відділу організації біржових торгів;
- працівники відділу бюро експертизи біржі;
- технічний персонал біржі;
- працівники юридичного відділу біржі.

16. До осіб, які контролюють хід ведення біржових торгів, належать:

- державний комісар;
- члени біржового комітету;
- члени ревізійної комісії;
- старший маклер;
- старший брокер;
- технічний персонал біржі;
- начальник відділу організації торгів біржі.

17. Методи біржової торгівлі:

- публічний торг;
- торгівля через посередників;
- аукціон;
- електронна торгівля.

18. До електронних торговельних систем пред'являються наступні вимоги:

- високий ступінь функціональної надійності;
- відповідність показників безпеки, відповідно до існуючих міжнародних стандартів;
- можливість контролю через мережу Інтернет;
- технологічне забезпечення високої ліквідності торговельних інструментів;
- закритість службової інформації;
- легкість і зручність у використанні;
- гнучкість програмного й апаратного забезпечення.

Література [1–3; 5; 10–13; 15; 18; 22; 30; 31; 33; 38; 42; 43; 44; 46]

Тема 5. Біржові угоди

1. Поняття й ознаки біржових угод.
2. Види біржових угод.
3. Укладання біржових угод.
4. Форма біржових угод та їх реєстрація.
5. Виконання біржових угод.
6. Способи забезпечення виконання біржових угод.

Практичні завдання:

1. Підготувати доповідь на тему: “Характеристика та відмінності угод з реальним товаром і термінових угод”.
2. Підготувати доповідь на тему: “Характеристика основних видів біржових угод з реальним товаром”.
3. Підготувати доповідь на тему: “Особливості укладання біржових угод з використанням ЕТС”.
4. Підготувати доповідь на тему: “Характеристика та відмінності форвардних та ф'ючерсних угод”.
5. Підготувати доповідь на тему: “Особливості опціонних угод”.

Тестові завдання для самоконтролю

1. Біржовою операцією визнається угода, що відповідає сукупності наступних умов:

- якщо вона являє собою купівлю-продаж, поставку та обмін товарів, допущених до обігу на товарній біржі;

- якщо вона відповідає Правилам біржової торгівлі;
- якщо її учасниками є члени біржі;
- якщо вона укладена у біржовому залі;
- якщо вона подана до реєстрації та зареєстрована на біржі не пізніше наступного за здійсненням угоди дня.

2. Угоди, зареєстровані на біржі:

- підлягають нотаріальному посвідченню;
- не підлягають нотаріальному посвідченню;
- підлягають нотаріальному посвідченню тільки у випадках, коли з одного боку виступає держава;
- підлягають нотаріальному посвідченню на вимогу однієї зі сторін;
- підлягають посвідченню на біржі.

3. Основні види біржових угод за законодавством України:

- купівля-продаж;
- гарантування;
- поставка;
- обмін;
- аукціон;
- надання послуг.

4. Основні види біржових угод за традиційною практикою діяльності біржі:

- спотові;
- форвардні;
- зобов'язальні;
- ф'ючерсні;
- опціонні;
- контрактні.

5. До біржових угод з реальним товаром відносяться:

- спотові;
- форвардні;
- зобов'язальні;
- ф'ючерсні;
- опціонні;
- контрактні.

6. До термінових біржових угод відносяться:

- спотові;
- форвардні;
- зобов'язальні;
- ф'ючерсні;
- опціонні;
- контрактні.

7. Стадії укладання біржових угод:

- реєстрація заявок на участь у торгах;
- пропозиція однієї сторони укласти договір;
- прийняття пропозиції другою стороною;
- підписання біржових угод.

8. Оферта – це:

- реєстрація заявок на участь у торгах;
- пропозиція однієї сторони укласти договір;
- прийняття пропозиції другою стороною;
- підписання біржових угод.

9. Акцепт – це:

- реєстрація заявок на участь у торгах;
- пропозиція однієї сторони укласти договір;
- прийняття пропозиції другою стороною;
- підписання біржових угод.

Література [1–3; 5; 10–13; 15; 18; 27; 33; 34; 36; 37; 46]

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОКОНТРОЛЮ

1. Поняття біржі.
2. Правила біржової торгівлі.
3. Відмінності між угодами спот і форвард.
4. Ознаки біржі.
5. Порядок припинення діяльності товарної біржі.
6. Ф'ючерсні угоди.
7. Види бірж.
8. Торговці цінними паперами.
9. Особливості ф'ючерсних угод.

10. Класифікація бірж.
11. Порядок створення фондової біржі.
12. Параметри стандартизації ф'ючерсних угод.
13. Поняття та класифікація бірж.
14. Строкові та касові угоди.
15. Учасники валютного ринку.
16. Функції бірж.
17. Учасники біржової діяльності.
18. Організаційно-правова основа діяльності УМВБ.
19. Характеристика органів, що здійснюють управління біржею.
20. Угода на різницю, її види.
21. Етапи розрахунково-клірингового процесу з цінними паперами.
22. Функції Загальних зборів.
23. Поняття та види цінних паперів.
24. Функції та принципи організації клірингу.
25. Функції Біржового комітету.
26. Арбітражна угода, її види.
27. Поняття та види клірингу.
28. Етапи розвитку біржової діяльності.
29. Реєстрація фондової біржі.
30. Відмінність між форвардними та ф'ючерсними угодами.
31. Правовий статус товарної біржі.
32. Біржова маржа.
33. Опціонні угоди.
34. Права товарної біржі.
35. Форвардна угода, її види.
36. Процедура лістингу.
37. Технологія проведення біржових торгів.
38. Обов'язки товарної біржі.
39. Поняття та значення лістингу.
40. Правовий статус фондової біржі.
41. Офсетна угода.
42. Організаційно-правова основа діяльності УМВБ.
43. Права та обов'язки членів фондової біржі.
44. Поняття та особливості опціону.
45. Види торгових доручень.
46. Поняття та види цінних паперів.

47. Особливості ф'ючерсної угоди.
48. Механізм біржової торгівлі валютою.
49. Учасники біржової діяльності.
50. Порядок припинення діяльності фондової біржі.
51. Види валютних операцій.
52. Організаційна структура біржі.
53. Методи біржових торгів.
54. Угоди типу стренгл.
55. Порядок виконання брокером доручення клієнта.
56. Поняття, види та особливості хеджування.
57. Учасники валютного ринку.
58. Арбітражна комісія біржі: її сутність і повноваження.
59. Механізм аукціонних біржових торгів.
60. Особливості опціонних угод.
61. Функції клірингової палати біржі.
62. Порядок створення валютної біржі.
63. Правовий механізм хеджування.
64. Строкові та касові угоди.
65. Особливості валютних бірж.
66. Правове призначення нотісів.
67. Суб'єкти біржових торгів.
68. Електронні біржові торги.
69. Види нотісів.
70. Функції біржових агентів.
71. Укладення угод за зустрічними пропозиціями.
72. Переказний нотіс.
73. Функції брокерів.
74. Переваги та недоліки електронних біржових торгів.
75. Не переказний нотіс.
76. Функції дилерів.
77. Основні умови біржових контрактів.
78. Розрахункова палата біржі.
79. Органи управління біржею.
80. Види біржових наказів.
81. Делістинг та його підстави.
82. Повноваження біржового комітету.
83. Поняття та види біржових угод.

84. Арбітражна комісія біржі.
85. Повноваження правління біржі.
86. Угоди з реальним товаром: особливості та класифікація.
87. Особливості розрахунку за біржовими угодами.
88. Типи та види опціонів.
89. Стеляжні угоди.
90. Хеджування купівлею. Хеджування продажем.

СПИСОК ЛІТЕРАТУРИ

Основна

1. Конституція України // ВВР України. — 1996. — № 30. — Ст. 141.
2. Господарський кодекс України // ВВР України. — 2003. — № 18. — Ст. 144.
3. Цивільний кодекс України // ВВР України. — 2003. — № 40–44. — Ст. 356.
4. Закон України “Про господарські товариства” від 19 вересня 1991 р. // ВВР України. — 1991. — № 49. — Ст. 682.
5. Закон України “Про державне регулювання ринку цінних паперів в Україні” від 30 жовтня 1996 р. // ВВР України. — 1996. — № 51. — Ст. 292.
6. Закон України “Про державну реєстрацію юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців” від 15 травня 2003 р. // ВВР України. — 2003. — № 31–32. — Ст. 263.
7. Закон України “Про оподаткування прибутку підприємств” від 22 травня 1997 р. // ВВР України. — 1995. — № 9. — Ст. 28.
8. Закон України “Про податок з доходів фізичних осіб” від 22 травня 2003 р. // ВВР України. — 2003. — № 37. — Ст. 308.
9. Закон України “Про систему оподаткування” від 25 червня 1991 р. // ВВР України. — 1991. — № 39. — Ст. 510.
10. Закон України “Про товарну біржу” від 19 грудня 1991 р. // ВВР України. — 1992. — № 10. — Ст. 139.
11. Закон України “Про цінні папери та фондовий ринок” від 23 лютого 2006 р. // ВВР України. — 2006. — № 31. — Ст. 268.
12. Постанова Верховної Ради України “Про Концепцію функціонування та розвитку фондового ринку України” від 22 вересня 1995 р. № 342/95-ВР.

13. Постанова Кабінету Міністрів України “Про активізацію діяльності біржового ринку продукції агропромислового комплексу та необхідних для його потреб матеріально-технічних ресурсів” від 19 жовтня 1999 р. № 1928.
14. Постанова Кабінету Міністрів України “Про гарантування виконання угод, укладених на аукціонах сільськогосподарської продукції” від 24 березня 1995 р. № 217.
15. Постанова Кабінету Міністрів України “Про заходи щодо розвитку фондового ринку та вдосконалення його державного регулювання” від 30 січня 1996 р. № 140.
16. Постанова Кабінету Міністрів України “Про Концепцію розвитку біржового ринку сільськогосподарської продукції” від 5 серпня 1997 р. № 848.
17. Постанова Кабінету Міністрів України “Про прискорення організації біржового сільськогосподарського ринку” від 17 листопада 1995 р. № 916.
18. Постанови Кабінету Міністрів України “Про створення аграрної біржі” від 26 грудня 2005 р. № 1285.

Додаткова

19. *Беляневич О. А.* Господарський договір та способи його укладання. — К., 2002. — 261 с.
20. *Биржевая деятельность: Учебник / Под ред. А. Г. Грязновой, Р. В. Корнеевой, В. А. Галанова.* — М.: Финансы и статистика, 1995. — 240 с.
21. *Бобкова А. Г., Моїсєєв Ю. О.* Біржове право. — К., 2005. — 190 с.
22. *Бородулин В.* Рынки ценных бумаг США. — М.: Моск. центр. фонд. биржа, 1992. — 320 с.
23. *Губський Б. В.* Біржові технології ринку. — К., 1995. — 278 с.
24. *Дудяк Р. П.* Організація біржової діяльності. — К., 2003. — 390 с.
25. *Економічний словник-довідник / За ред. С. В. Мочерного.* — К.: Феміна, 1995. — 386 с.
26. *Иванов А. Н.* Обращение и регистрация ценных бумаг. — М.: ИНФРА-М, 1996. — 144 с.
27. *Иванов К.* Фьючерсы и опционы: механизм хеджирования. — М., 1993. — 168 с.
28. *Драчев С. Н.* Фондовые рынки США. Основные понятия, механизмы, терминология. — М.: Церих-ПЭЛ, 1989. — 184 с.

29. Каратуев А. Г. Ценные бумаги: виды и разновидности: Учеб. пособие. — М.: Деловая лит., 1997. — 256 с.
30. Крамаренко В. І. Біржова діяльність. — К., 2003. — 304 с.
31. Матук Ж. Финансовые системы Франции и других стран. — М.: Финстатинформ, 1994. — 248 с.
32. Машина М. В. Фондовая биржа. — М., 1993. — 167 с.
33. Международные товарные биржи и биржевые операции. — М.: Факт, 1991. — Вып. 1, 2.
34. Мамутов В. К., Хахулін В. В. Господарське право: Підручник. — К., 2002. — 912 с.
35. Масленников В. В. Біржова справа: Навч. посіб. — К., 2000. — 304 с.
36. Международные товарные биржи. Структура товарных бирж. Техника биржевой операции: Метод. рекомендации. — СПб., 1992. — 130 с.
37. Мозговой О. Н. Сделки на фондовом рынке: Учеб. пособие. — К.: УАННП “Феникс”, 1997. — 34 с.
38. Мозговой О. Н. Фондовый рынок Украины. — К.: УАННП “Феникс”, 1997. — 276 с.
39. Мозговой О. Н. Ценные бумаги: Учеб. пособие. — К.: УАННП “Феникс”, 1997. — 35 с.
40. Мусатов В. Т. США: биржа и экономика. — М.: Наука, 1985. — 180 с.
41. О’Брайен Дж., Шривастава С. Финансовый анализ и торговля ценными бумагами. — М.: Дело ЛТД, 1995. — 208 с.
42. Оскольський В. В. Міжнародні стандарти фондової торгівлі та український ринок цінних паперів. — К.: УФБ, 1994. — 96 с.
43. Солодкий М. О. Біржовий ринок. — К., 2001. — 304 с.
44. Сохацька О. М. Біржова справа: Тернопіль: Карта — Бланк, 2003. — 602 с.
45. Рубцов Б. Б. Зарубежные фондовые рынки: инструменты, структура, механизм функционирования. — М.: ИНФРА-М, 1996. — 304 с.
46. Українська фондова біржа. Цінні папери. Сутність, біржові операції, обіг: Зб. нормат. документів та метод. матеріалів. — К.: РВО “Поліграфкнига”, 1992. — 172 с.
47. Хома І. Б. та ін. Ринок фінансових послуг. — К., 2002 — 121 с.
48. Щербина В. С. Господарське право України: Навч. посіб. — К.: Юрінком Інтер, 2001. — 384 с.

ЗМІСТ

Пояснювальна записка.....	3
Тематичний план дисципліни “Біржове право України”	5
Зміст самостійної роботи дисципліни “Біржове право України”	6
Питання для самоконтролю.....	21
Список літератури.....	24

Відповідальний за випуск	А. Д. Вегеренко
Редактор	Т. К. Валицька
Комп’ютерне верстання	А. П. Нечипорук

Зам. № ВКЦ-4523

Формат 60×84/16. Папір офсетний.
Друк ротативний трафаретний.
Ум. друк. арк. 1,63. Обл.-вид. арк. 0,91. Наклад 50 пр.
Міжрегіональна Академія управління персоналом (МАУП)
03039 Київ-39, вул. Фрометівська, 2, МАУП
ДП «Видавничий дім «Персонал»
03039 Київ-39, просп. Червонозоряний, 119, літ. XX
Свідоцтво про внесення до Державного реєстру
суб’єктів видавничої справи ДК № 3262 від 26.08.2008